

Domáci glasovi

Stev. 101

Lienz, sreda 22. maja 1946.

Leto 2.

TEŽKA ODLOČITEV

Tudi v ruskem vplivnem območju v Evropi se kažejo neki znaki, katerih ne more zakriti noben železen zastor in ki razločno pričajo, da moč Sovjetske zveze ni več ista, kot je bila v času, ko se je končala vojna v Nemčiji.

Težava je v tem, ker gospodarji sovjetske države ne morejo razviti enotne politike za vse komunistične stranke v Evropi, ki pričakujejo navodila in naukove iz Kremlja.

Nemški komunisti glede Porurja in Porenja vsaj na znotraj javno nasprotujejo svojim francoskim sorišljenikom kakor tudi poljskim prištašem komunistične stranke zaradi anektiranih vzhodnih nemških pokrajin. Poljski in češki komunisti so si na tistem skočili v lase zaradi Tješina, avstrijski in italijanski pa spet zaradi Južne Tirolske, italijanski in jugoslovanski pa zaradi Trsta in Julijske Benečije.

Kakor evropski narodi tako si tudi evropski komunisti niso edini, kar se tiče nacionalnih interesov, vsaj na znotraj ne, dočim tvorijo na zunaj seveda emotno fronto po določenih navodilih iz Moskve. Ta navodila pa spet niso izoblikovana v smislu danih potreb v Evropi, ampak v skladu zahtev velesilske ruske politike.

Zadoščenje je, če moremo ugotoviti, da se morajo tudi imperia-listični oblastniki Sovjetske zveze boriti z običajnimi težavami takozvanega problema države. Pri njihovem gospodarstvu nad različnimi narodnostnimi skupinami komunističnih partij v Evropi jim čisto ni ravno lahko v spornih zadevah svojih podanikov pogoditi pravo izbiro in rzsoditi v prid enega ali drugega dela.

Če na primer rzsodijo v korist nemške komunistične stranke, tedaj bosta gospoda Thorez in Ducloux pokorno "plačala carino", toda francoska komunistična partija bo pričela toniti. Naj pa nasprotno Moskva odloči francoskim komunistom v prid, tedaj bodo nemški tovariši imeli dosti opravka, da prepričajo svoje sonarodnjake o zopetni obnovi nemške moči in veličine, kakor si jo zavišlja komunistična partija.

Ta dilema se pojavi povsod, kjer naj Stalin in Molotov poravnata evropske spore. Najrajši bi podpirala vse komunistične stranke enako, toda tako se morata odločiti in se mučita z izbiranjem.

To so podobne težave, kakor jih ima britanska vlada glede indijskega vprašanja ali palestinskem problemu. Verjetno odlašajo Rusi z odločitvijo v teh zadevah, ker pač predobro vedo, da bi vsaka odločitev, naj bo taka ali taka, povzročila le nesoglasja ali težave. Izbrana dokazilna pot je nepripravna in dolga, toda navsezadnje bo vendarle jasno, da bo inicijativa evropskih narodov kratkomalo sama prelomila britansko-rusko vojaško mejo v Nemčiji.

To bo neizbežno, če bodo enkrat umolknili prerokovalci in prištaši preprečevalne vojne, oziroma ko bo nevarnost eventualnega konflikta končno veljavno odpravljena. Zelo je dvomljivo, če bo mogoče v teh časih pripraviti evropske narode do take bitke. ("New York Tribune" 11. maja 1946.)

SPOR MED TRŽAŠKIMI KOMUNISTI

Kakor piše posebni dopisnik "Timesa" iz Trsta, je prispel tja odposlanec osrednjega direktorja italijanske komunistične partije iz Rima, ki so mu nadelo nalogo, da odstrani močna nasprotja med komunisti v coni A Julijske Benečije. Težave so nastale zaradi tega, ker obstoje tri različne komunistične struje, katere delujejo druga proti drugi.

Med drugim se odposlanec trudi, da pojasni trenutni kritični položaj krajevne komunistične partije in da jo pripravi na dan, ko se bo odločila usoda te pokrajine in ko bo dovoljena bodisi izključna slovenska bodisi čisto italijanska partija.

Trenutno predstavlja takozvana julijska komunistična stranka daleč najmočnejšo strujo med temi tremi, toda slovenski vpliv prevladuje v njej. Najbolj se uveljavlja s svojimi naporji, da bi Trst bil priključen Jugoslaviji. Te tendence pa so močno izpodkopali njeno krajevno priljubljenost in so povzročile, da je prišlo do konflikta med njo in italijansko komunistično partijo. Voditelj italijanske partije gospod Togliatti se je namreč izjavil za rešitev problema v korist Italije, da ne bi izgubil zaupanja svojih somišljenikov.

Značilno je, da je ta vrsta komunističnega nacionalizma povzročila močno zmedo v taboru italijanskih komunistov, katere zaradi tega njihovi jugoslovanski kakor tudi francoski tovariši močno kritizirajo.

"Die Neue Zeit" od 20.maja 1946.

Kapitalizem in nove ideje

V Vzhodni Evropi ima Sovjetska zveza vse, kar hoče, in nihče ji tega ne brani. Zasedrala se je v Severni Evropi, na Finskem. V Iranu so Rusi v času zadnje krize dosegli vse, kar se jim je zljubilo. Celo v Vzhodni Nemčiji je sovjetsko stališče krepko utrjeno z ureditvijo kočljivih obmejnih vprašanj in z zagotovitvijo političnih garancij Sovjetski zvezi.

Razen vsega tega pa kapitalistična ideja ne dela rayno sijajnih poslov v svoji borbi proti novim idejam. Francija se pripravlja, da podržavi svoje zavarovalno družbe; z bankami je že pričela. V Združenih državah bi tako postopanje pomenilo uničenje kapitalistične opore. Anglija odreja podržavljenje železarske in jeklarske industrije. Argentina hoče vpeljati revizijo bančnega sistema. Vzhodna Evropa in Vzhodna Nemčija sta pod vodstvom Sovjetske zveze socializirani in težko industrijo večinoma upravlja država.

Razen v Združenih državah in v Kanadi se zdi, da kapitalizem kaže nagnjenje do združitve s socializmom; nikjer ni videti oporišča, ki bi moglo dati upanje na vrnitev k prejšnjemu liberalnemu svetovnemu sistemu.

Združene države kot edina kapitalistična velesila pa dajejo premalo poguma za to. Anglija bo imela srečo, da bo dobila pred koncem letošnjega leta posojilo v dolarjih. Francija pa ne bo dobila niti toliko dolarjev, kot želi, niti tako kmalu, kot bi rada, niti pod zaželjenimi pogoji. Zapravila je za približno štiri milijarde dolarjev. Sovjetska zveza ne bo dobila predlaganih 6 milijard dolarjev in očitno je, da nima interesa za manjpomembno posojilo v višini ene milijarde dolarjev. Kitajska bo lahko srečna, če bo namesto milijarde prejela 500 milijonov. Poljski je obljubljenih 90 milijonov, čeprav

potrebuje in zahteva mnogo več. (Pred kratkim je pa še teh 90 milijonov splavalo po vodi....)

Celo tedaj, ko imajo ti narodi dolarje, se javljajo težave pri preskrbovanju blaga. Trajalo bo eno leto ali pa še več, preden bodo Združene države pokazale kaj zanimanja za izvoz dolarjev in blaga v velikih količinah. Do tedaj pa bo večji del sveta našel rešitev glede neodvisne bodočnosti. Zdi se, da niso več tako zelo veliki izgledi, da bi se svet povrnil k predvojnemu stališču, da bi se mogla razširiti ameriška zamisel glede obnovitve liberalnega kapitalizma.

"The Morrow", New-York, 20.V.1946.

Obramba britanskega imperija

Pod lučjo izkušenj zadnje svetovne vojne je treba obrambo britanskega imperija gledati z novega stališča. Dogovor o teh vprašanjih je glavni cilj imperialne konference, ki sedaj zaseda v Londonu.

Do danes je težila naloga obrambe imperija v prvi vrsti na Odboru za obrambo imperija. Tu gre za organizem popolnoma posvetovalne vloge, ki ima nalogo sestavljati politiko obrambe imperija in drugih vprašanj, ki spadajo zraven. Ta odbor nima nobene izvršilne moči.

Izkušnja iz zadnje vojne pa je pokazala, da ta odbor sploh ne razpolaga s potrebno avtoriteto, da bi izpolnil svoje naloge. Operacije in nenadne spremembe, ki so se v vojnih časih dogajale istočasne na vseh koncih zemeljske oble, zahtevajo v mirnih časih izdelavo političnih smernic z vojaškim izhodom. Te zadnje pa morejo postaviti le načelniki vlad, katerih se to tiče (Vel. Britanije, dominionov, kronskih kolonij in ozemelj, ki se nahajajo pod mandatom). K temu pridejo še smernice za vojsko, ki je stalno na tujih tleh - v Egiptu, Iraku, Transjordaniji itd.

Glavno vprašanje pa je obramba Tihnega oceana. V ta namen sta Avstralija in Nova Zelandija že sklenili krajevni obrambni načrt za jugozahodni Tih ocean. V Londonu bodo voditelji teh dežel vodili natančne razgovore, da bi dosegli sodelovanje kraljeve mornarice in letalstva kakor tudi britanske vojne industrije. Kljub temu pa se obenem zavezujeta Avstralija in Nova Zelandija, da bosta sodelovali pri obrambi Indije. To je novo dejstvo. Če med vojsko so se čete teh dveh dežel udeležile vojnega pohoda v Burmi. To dejanje je bilo potrjeno tudi s trajno enotnostjo.

Kar se tiče Kanade in Južne Afrike, ne bodo zahtevali od njiju samo vojaških dejanj v obrambo lastnega ozemlja z lastnimi silami, ampak bosta oba dominijona morala se udeležiti načrta, ki bo zavaroval nadzorstvo nad Vzhodno Evropo in Sredozemskim morjem. Južna Afrika je že po maršalu Smutsu pristala na te povečane dolžnosti. Kot povračilo zahteva dodelitev določenih italijanskih kolonij, rada bi tudi videla priključitev bivšega nemškega ozemlja v Jugovzhodni Afriki, ki ga sedaj upravlja kot mandat.

Kot vidimo, je vojaški problem zapleten. S političnim bo še podvojen, najbolj zaradi vprašanja indijske neodvisnosti. Ne da se tajiti, da je zgraditev nove britanske armade odvisna od sklepov sedanje imperialne konference. Važne smernice za vojaške reforme je postal že maršal Montgomery.

V splošnem se bodo armade v pomembni meri povečale. Stalna armada, ki je štela pred vojno 120.000 mož, bo podvojena; aktivna armada bo štela 500.000 in milica en in pol milijona mož. Da bi to število dosegla, se mora Britanija obrniti najprej na prostovoljce. Sedaj se

vodi velika propaganda, da bi obdržali v vojski čim večje število vojakov iz sedanje vojne. Ko bo ta akcija končana, se bo videlo, na kakšno število prostovoljcev morejo računati.

Glede mornarice in letalstva so vzete v pretres temeljne prenovitve. Tako se lahko n.pr.uporabi velik del izdatkov za letalstvo v druge namene. Kar se tiče mornarice, je vojna dokončno obsodila velike oklopne ladje. Zato bo Kraljeva mornarica preložila svoja prizadevanja na gradnjo lahkih ladij in vodljivih torpednih čolnov.

Še eno novost bi bilo treba javiti: Vel. Britanija je na tem, da ustanovi "Glavni stan vojaških znanstvenikov", ki bo sestavljen iz civilistov, učenjakov, gospodarstvenikov, industrijcev itd.

"France d'Abord", 1. maja 1946.

= + =

POIZVEDBE

Številni naši rojaki v Ameriki bi radi zvedeli za svoje domače ali pa vsaj za njihov naslov. Kdor bi mogel dati kakšne podatke o iskanih osebah, naj to javi rojaku v Ameriki, ki jih išče.

Joseph Adamich, 1410 East, 52 nd Street, Cleveland (3), Ohio, USA, prosi za naslove sledečih oseb: Alojzij Podržaj iz vasi Čušperk, p. Grosuplje, star okoli 51 let; Vinko Adamič, Mala Račna 10, p. Grosuplje, roj.10.12.1928.

Gospa Zofi Francelj, 1160, Norwood Rd, Cleveland (3) Ohio, USA, prosi za informacije, kje se sedaj nahaja njen brat Adolf Francelj, dalje Jože Zorman iz Hrastnega fara St. Rupert, Jože Kralj iz Podtabra ter Jože Francelj iz Razlovega p. Struge na Dolenskem.

Gospod Frank Prijatelj, 17909 E. Park Drive, Cleveland (19) Ohio, USA, prosi za informacije o svojem bratu Jožefu Prijatelju, ki je šel od doma 6. maja 1945, rojen je 1. 1921. v Mali vasi 19, p. Videm Dobrepolje, po domače se imenuje Severjev Jože.

Mrs. Mary Zupančič, 3588 E. 81 st Street, Cleveland (5) Ohio, USA, prosi svojega brata Ignacija Kastelica, ki je bil rojen 1. 1900 v vasi Hinje (Viseo), naj ji takoj piše, kaj je z njim in njegovo družino. Piše naj tudi, kje sta brata in sestra. Gospa Zupančič pravi, da je zdrava in da bi mu rada pomagala skupno z bratom Jožetom, ki je tudi živ in zdrav.

Frank Košir, Tower City, North Dakota, USA, prosi, da bi se mu sporočilo, kaj je z njegovim bratom Jožefom Koširjem iz vasi Hruševo p. Dobrova pri Ljubljani in z njegovim bratrancem Francem Koširjem iz istega kraja.

= + =

KOMUNISTIČNI NEVIRI NA KITAJSKIM. Kot poročajo iz Nankinga, so čete kitajskih komunistov pričele z ofenzivami v Jeholu, Hopeiju, Šansiju, Šantungu in severnem Kiangsuju. Te pokrajine se razprostirajo v Osrednji Kitajski od reke Jangcekiang več kot 1600 km na široko proti mandžurski meji. V Jeholu je baje stopilo v akcijo 17 komunističnih brigad. V Vzhodnem Hopeiju komunisti baje napadajo v smeri proti Čangčau, ki je vrata za važno severno kitajsko пристanišče Tien-

tsin. V Osrednji Kitajski napadajo komunisti vzdolž železnice Tantung - Pučan. ("Die Neue Zeit" od 21. maja 1946.)

IRSKI RDEČI KRIZ je spročil poljskim oblastem, da je pripravljen sprejeti 1.000 poljskih vojnih sirot v oskrbo za dobo 10. let. K temu je dodal tudi zagotovilo, da bo za otroke v vseh ozirih dobro. Poskrbeli jim bodo tudi za šolsko in versko vzgojo v njihovem jeziku. ("Slov. Primorec" 2.V.)